

www.p Polonia.org.ua

ПОЛЬСЬКЕ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЕ ТОВАРИСТВО
POLSKIE KULTURALNO-OŚWIATOWE TOWARZYSTWOZadanie realizowane w ramach zlecenia
Ministerstwa Spraw Zagranicznych
Rzeczypospolitej PolskiejРеалізація проекту здійснюється за підтримки
Міністерства закордонних справ Польської
Республіки

Річниця Варшавського повстання

Варшавське повстання – це антифашистський військовий виступ, який проходив у серпні – вересні 1944 року.

Повстання піднялося 1 серпня. Командував ним генерал Тадеуш Коморовський. Сигналом для початку послужили удари дзвонів одного з костьолів. Необхідно відзначити, що фашистська розвідка не змогла дізнатися подробиці підготовки та дати початку повстання, тому німецька армія була до нього не готова.

У складі польської армії були не тільки окремі підрозділи Війська Польського, а й змішані загони партизан. Усі ці загони були укомплектовані людьми різних політичних поглядів і прагнень, але єдиним для всіх було бажання вигнати окупантів з рідної землі. Повстанців налічувалося приблизно 30 тисяч воїнів, що перевершувало чисельність німецьких солдатів в два рази, проте озброєні вони були вкрай погано. Німецькі війська вміло використовували свою перевагу, щоб локалізувати бої.

Спочатку повстанцям вдалося захопити кілька німецьких об'єктів і більшу частину міста, але вони не зуміли взяти під свій контроль жодну урядову будівлю. Основні транспортні шляхи і мости через Віслу, як і раніше, були в руках німців. Недостатнє озброєння спочатку обмежило можливості повстанців. У перші дні операції польські війська, що склалися в основному з інтелігенції, понесли значні втрати – майже 2 тисячі осіб у той час, як німецькі частини втратили вчетверо менше людей. До того ж, польські війська залишилися без повітряного прикриття.

Про все це було добре поінформоване німецьке командування, тому вже на четвертий день фашисти приступили до придушення Варшавського повстання.

Незважаючи на певну допомогу з боку Радянського Союзу, положення повстанців ускладнювалося. Через невдачі та значні людські жертви, брак боєприпасів і продовольства командувач Коморовський був змуше-

ний 2 жовтня 1944 року підписати акт про капітуляцію, в результаті чого практично все населення Варшави було вивезено на примусові роботи до Німеччини.

Що стосується ставлення радянського керівництва на чолі зі Сталіним до ходу повстання – зрозуміло одне – воно було неоднозначне. З одного боку, Сталін заявляв про згоду надати допомогу польським військам, але з іншого – радянський уряд досить різко висловився проти надання радянських аеродромів для посадки літаків західних союзників. Сталін, безперечно, не хотів, щоб польська армія досягла своєї мети – визволення Варшави, адже в такому випадку польський уряд у вигнанні, що перебував у Лондоні, на чолі зі Станіславом Миколайчиком отримувал реальный шанс на післявоєнне облаштування держави. Радянське керівництво розуміло, що створення незалежної Польщі могло завдати втягненню цієї країни у сфери впливів СРСР. Багато зарубіжних істориків однією з причин поразки Варшавського повстання називають саме таке подвійне ставлення радянського уряду до подій у 1944 році в польській столиці.

Варшавське повстання закінчилося розгромом польських військ. У ході його було вбито понад 10 тисяч солдатів, 150 тисяч цивільного населення, 17 тисяч потрапили в полон, а ще 7 тисяч – пропали без вісті. Велика частина міста була зруйнована, а те, що вціліло, планомірно знищувалося спеціальними бригадами СС. І лише під час Вісло-Одеської операції, проведеної 17 січня 1945 року, Варшава була звільнена.

Rocznica Powstania Warszawskiego

Wobec doświadczeń ze wschodu i obaw, że walki w Warszawie będą oznaczały zniszczenie miasta i straty ludności cywilnej, wahano się czy objąć ją "Burzą". Przeważało jednak przekonanie, iż bitwa o Warszawę ma znaczenie nie tylko wojskowe, ale także polityczne, ponadto brano pod uwagę napięcie emocjonalne panujące wśród mieszkańców stolicy i gorącą chęć walki wyrażaną przez żołnierzy AK. Ostatecznie rozkaz o rozpoczęciu powstania w Warszawie wydany został - z udziałem Delegata Rządu i przewodniczącego RJN - 31 lipca, gdy czołowe jednostki Armii Czerwonej docierały do położonej na wschodnim brzegu Wisły dzielnicy Praga. Do akcji, która rozpoczęła się po południu 1 sierpnia - pod dowództwem komendanta warszawskiego okręgu płk Antoniego Chruściela (ps. "Monte") - przystąpiło około 23 tys. żołnierzy AK, z których tylko część była uzbrojona. Aczkolwiek w ciągu pierwszych dni walk powstańcy zdobyli wiele ważnych strategicznie obiektów, a z biegiem dni zwiększała się liczba powstańców (łącznie walczyło około 34 tys. żołnierzy) nie zdołano całkowicie wyprzeć Niemców

tyśeczny garnizon niemiecki został poważnie wzmocniony (m.in. przez jednostki przeznaczone do walk z partyzantami) i 5 sierpnia Niemcy rozpoczęli kontrataki z użyciem czołgów, ciężkiej artylerii i lotnictwa szturmowego. W pierwszej ze zdobytych dzielnic (Wola) dokonano masowych rzezi mieszkańców, co powtórzyło się jeszcze kilkakrotnie. atakujące kolumny niemieckie podzieliły Warszawę na "powstańcze wyspy", między którymi utrzymano łączność przez przejścia w piwnicach i kanałami. Na terenach tych władzę objęła polska administracja, ukazywały się gazety, działało radio ("Błyskawica") służby miejskie.

Przewidywano, że walki będą trwały kilka dni, tj. do nadejścia Armii Czerwonej, ale przed 8 sierpnia Stalin - mimo apeli m.in. premiera rządu RP, który od 31 lipca przebywał z wizytą w Moskwie - wydał rozkaz o wstrzymaniu działań zaczepnych w rejonie Warszawy. Nie zgodził się nawet na lądowanie alianckich samolotów transportowych na sowieckich lotniskach, co praktycznie uniemożliwiło dostarczanie pomocy z powietrza, gdyż najbliższe bazy znajdowały się w południowych Włoszech i w Anglii. Dopiero w połowie września, gdy powstanie było w przededniu klęski, możliwy był masowy zrzut, z którego jednak powstańcy przejęli tylko około 47 ton. Walki przedłużały się, rosła liczba ofiar wśród ludności cywilnej, brakowało żywności, medykamentów, wody. Nie zmieniło tej sytuacji zajęcie przez Armię Czerwoną Pragi, ani - nieudane - próby wojska polskiego dowodzonego przez gen. Berlinga zdobycia przyczółków w Warszawie. 2 października powstańcy skapitulowali. Zginęło około 150 tys. ludności cywilnej, większość miasta była zrujnowana (później specjalne ekipy niemieckie niszczyły ocalałe budynki), około 520 tys. mieszkańców zostało wypędzonych z miasta. 17 tys. powstańców dostało się do niewoli.

Powstanie Warszawskie było największą bitwą stoczoną przez wojsko polskie w czasie II wojny światowej; zginęło 10 tys. powstańców a 7 tys. zginęło; znaczne straty ponieśli Niemcy - zginęło około 10 tys. żołnierzy, zginęło około 6 tys., wojska niemieckie straciły 300 czołgów, dział i samochodów pancernych.

Powstanie nie osiągnęło celów ani wojskowych, ani politycznych, ale dla kolejnych pokoleń Polaków stało się

Польсько-українські дні добросусідства

Коли хтось уперше опиниться на самому українсько-польському кордоні, то зауважить, що він ніяк не змінився з часів Радянського Союзу. Це дуже особливо та вражаюче: колочі дрти, викопані рови, заорані землі. Без динамічних заходів, спрямованих на зміни в транскордонних відносинах, упродовж однієї ночі цей кордон може стати залізним муром або другою Берлінською стіною.

Польсько-українське пограниччя – це регіон, який знаходиться на перетині візантійської та латинської традицій, різних ідентичностей: української, польської та білоруської. Це територія взаємного проникання східної та західної культур, що є величезною цінністю з огляду на багатство, різноманіття, специфіку та туристичний потенціал. Європейські дні добросусідства, які беруть свій початок саме на українсько-польському пограниччі, є чи не єдиною подією такого масштабу на східному кордоні. Цей проект є результатом співпраці партнерів з України та Польщі і щорічно проходить у різних місцях пограниччя, які розташовані на самому кордоні.

Метою проекту є активізація транскордонної співпраці місцевих громад та жителів прикордонних територій та зміцнення взаємної довіри, промоція культури та природно-туристичних цінностей польського пограниччя через організацію активних форм відпочинку.

Європейські дні добросусідства відбуваються й цього року. Спільна польсько-українська ініціатива не є під загрозою, хоч організація мало не закінчилася скандалом з приводу інциденту в Луцьку, коли у президента Польщі Броніслава Коморовського кинули яйцем під час ушанування 70-х роковин Волинської трагедії.

Проте захід відбувається. Задоволення цим фактом не приховує голова Фундації духовної культури пограниччя, отець Степан Батрух, який вважає, що Європейські дні добросусідства – це не тільки концерти, але, передусім, такий потрібний сьогодні діалог між Польщею та Україною. Мудрість і велич полягає в тому, що, незважаючи на труднощі, ми вміємо знаходити способи, аби все-таки порозумілися між собою. Ображатися – дуже легко, але це свідчить, радше, про низький рівень культури і брак дипломатії – каже отець Степан Батрух. Європейські дні добросусідства відбуваються вже 9 років поспіль. Цього року Європейські дні добросусідства стартували 9-го серпня у місцевості Збереже.

Polsko-Ukraińskie Dni Dobrosąsiedztwa

Europejskie Dni Dobrosąsiedztwa – cykl spotkań i różnorodnych imprez z udziałem mieszkańców miejscowości leżących po obu stronach granicy z Ukrainą – rozpoczną się w piątek w Zbereżu pod Włodawą (Lubelskie) i Adamczukach na Ukrainie.

Dni Dobrosąsiedztwa na granicy z Ukrainą organizowane są od 2004 r. przez samorządy lokalne i Fundację Kultury Duchowej Pogranicza. Mają służyć zbliżeniu lokalnych społeczności rozdzielonych granicą. W tym celu w przygranicznych miejscowościach uruchamiane są tymczasowe przejścia graniczne.

Przejście graniczne na pontonowym moście przez rzekę Bug, łączące Zbereże z Adamczukami, będzie funkcjonowało tydzień, dłużej niż w poprzednich latach. W tym czasie zaplanowano m.in. rajd rowerowy i biegi po obu stronach granicy, spływ kajakowy Bugiem, festyny i występy artystyczne w przygranicznych miejscowościach, turniej piłkarski drużyn służb mundurowych Polski, Ukrainy i Białorusi.

Będzie modlitewne spotkanie ekumeniczne, forum gospodarcze oraz konferencja z udziałem władz lokalnych i regionalnych z Ukrainy i Polski, która ma być poświęcona perspektywom rozwoju współpracy. Jan Łukasik, wójt gminy Wola Uhruska, na której terenie leży Zbereże, liczy na ożywienie ruchu turystycznego na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim po polskiej stronie granicy i Pojezierzu Szackim po stronie ukraińskiej, a w ciągu kilku lat na budowę w tym miejscu stałego przejścia granicznego.

„Coraz więcej ludzi dowiaduje się o Dniach Dobrosąsiedztwa i nas odwiedza. Strona ukraińska początkowo z niedowierzaniem patrzyła na budowę mostu pontonowego, ale z czasem się przekonała i mam nadzieję, że w przyszłym roku to oni zbudują taki most, chcemy im to zaproponować” – powiedział Łukasik.

W Krytowie, w gminie Mircze w Lubelskiem, Dni Dobrosąsiedztwa w tym roku będą ograniczone tylko do imprez po polskiej stronie, jednego dnia, w najbliższą niedzielę. Nie będzie – jak w ubiegłych latach – mostu pontonowego przez Bug, który zajął Kryłów z ukraińskim Krecziwem. Ale będą m.in. prezentacje lokalnych zespołów artystycznych, piknik kulinarny i koncert zespołu Ich Troje. Wszystko pod hasłem „Zadnych granic”.

28 sierpnia polsko-ukraińskie spotkania odbędą się w Korczminie, w gminie Ulhówek i położonej po ukraińskiej stronie Stajiwce. W cerkwi w Korczminie odprawione zostanie nabożeństwo, po nim procesja przejdzie do uznawanego za cudowne źródła w Stajiwce. Tam też zaplanowano jarmark regionalny oraz debatę dziennikarzy poświęconą współpracy zagranicznej.

Z kolei 7 i 8 września Dni Dobrosąsiedztwa przygotowywane są w Malhłowicach pod Przemysłem (Podkarpackie) i ukraińskich Niżankowicach. Młodzież polska i ukraińska wybuduje tam symboliczną bramę - przejście przez granicę; odbędą się m.in. loty balonowe nad granicą, prezentacje wyrobów rzemiosła regionalnego, koncerty zespołów folkowych.